

PASAULES
RANGĀ DĀMU
KONKURENCĒ
DIĀNA IENĒM
TREŠO VIETU, TAČU
AR SASNIEGTO
NEBŪT NAV MIERĀ.

TEKSTS JĀNIS FREIMANIS | FOTO DMITRIJS SUĻŽICS, F64

BOULINGS BEZ ALUS VĒDERA

BARIŅŠ VEČU PĒC DARBADIENAS BEIGĀM NASKI CILĀ ALUS KAUSUS UN UZKOŽ GRILĒTAS RIBIŅAS, IK PA BRĪDIM UZSTĪVĒJOTIES KĀJĀS, LAI PALAISTU BUMBU KEĢĻU VIRZIENĀ UN TAD ATKRISTU ATPAKAĻ KRĒSLĀ... APMĒRAM ŠĀDS VARĒTU BŪT KLASISKS STEREOTIPS PAR BOULINGU LATVIJĀ. BET KO JŪS TEIKTU, JA AR SMAGO, GLUDI NOPULĒTO BUMBU ROKĀS VIŅIEM LĪDZĀS NOSTĀTOS SLAIDA, SIMPĀTISKA JAUNKUNDZE? UN NOSTĀTOS NE TIKAI TĀPĒC, LAI VIENKĀRŠI UZSPĒĻĒTU, BET LAI VINNĒTU! 25 GADUS VECĀ DIĀNA ZAVJALOVA IR LATVIJAS VIENĪGĀ BOULINGA PROFESIONĀLE. UN IZCĪNĪJUSI VIETU PASAULES DĀMU ELITES GALVGALĪ.

VIENA NO 57 MILJONIEM

1934. gadā britu antropologs sers Flinderss Petrijs un arheologu grupa kāda ēģiptiešu zēna kapavietā uzgāja primitīvas boulinga bumbas un keģļus. Atradums tika datēts aptuveni ar 3200 gadiem pirms Kristus dzimšanas, tātad – apmēram pusgadsimtu pirms Ēģiptes pirmās faraonu dinastijas izveidošanās. Citi uzskata, ka boulings radies ap mūsu ēras 300. gadu Vācijā – kā daļa no reliģiska rituāla, kurā cilvēki ripināja akmeņus uz vāļēm, lai tādējādi atbrīvotu sevi no grēkiem.

Anglijas pilsētā Sauthemptonā apgalvo, ka pie viņiem atrodas vecākā joprojām aktīvā zāliena boulinga viete, kurā šī spēle tikusi spēlēta jau 1299. gadā. Pirmā rakstiskā atsauce uz spēli fiksēta 1366. gadā, kad Anglijas karalis Edvards III aizliedza savam karaspēkam spēlēt boulingu, lai viri vairāk koncentrētos uz prasmju uzlabošanu šaušanā ar arbaletu. Savukārt Henrijs VIII noliedza spēlēt boulingu visiem, izņemot augstmaņus, jo strādnieki un karavīri bija atstājuši novārtā savus tiešos pienākumus. Lai gan desmit keģļu boulinga spēle radusies Amerikā, tā cieši radniecīga vāciešu deviņu keģļu spēlei *Kegehn*. Vācu imigrantiem bija būtiska loma spēles popularitātes veicināšanā otrpus okeānam, jo viņi veidoja pirmos boulinga klubus. Pirmais iekštelpu boulinga klubs tika uzbūvēts 1840. gadā Ņujorkā un nosaukts par *Knickerbockers*. Pagājušā gadsimta sākumā attīstījās sporta veida inventārs un boulingā ienāca mūsdienu tehnoloģijas. Īpaši populārs boulings ir Apvienotajā Karalistē un ASV, kur to regulāri spēlē aptuveni 57 miljoni iedzīvotāju. To skaitā arī Rīgā dzimusī Diāna Zavjalova, kura uzskatāma par vienīgo profesionālo boulinga spēlētāju no Latvijas. Pasaules rangā dāmu konkurencē viņa ieņem trešo vietu, taču ar sasniegto nebūt nav mierā.

VARĒTU BŪT SUPERZVAIGZNE

Bērībā Diāna izmēģināja daudzus un dažādus sporta veidus. Bija laika posms, kad viņa vienlaikus trenējās tenisā, skeitbordā, boulingā un sporta dejās. Tad palika boulings un dejošana, bet 13 gadu vecumā, kad Latvijā ieradās pasaules mēroga boulinga treneri no Austrālijas un Venecuēlas, meitene izdarīja galīgo izvēli – par labu smagajām bumbām un keģļiem. «Viņi ieraudzīja mani talantu,» saka Diāna, kura pirmoreiz boulingu uzspēlēja desmit gadu vecumā.

No šiem pašiem cilvēkiem dažus gadus vēlāk meitene uzzināja, ka ASV ir iespēja apvienot boulingu un studijas augstskolā. Vēbera universitātē Floridā viņa nomācījās četrus gadus, bet 22 gadu vecumā uzvarēja lielākajā sieviešu boulinga turnīrā *USBC Queens*. Tas notika vien pāris nedēļu pēc pasaules čempionātā iegūtās bronzas godalgas. «Treneri man vienmēr teikuši, ka nākotnē es varētu būt superzvaigzne,» vaicāta, ko nozīmē talants boulingā, saka Diāna. Būtiska esot tehnika, pēc tās uzreiz varot noteikt, vai sportistei ir talants vai nav. Jau minētie austrāliešu un venecuēliešu treneri atzina, ka Latvijā talants esot diezgan daudziem, taču Diāna acimredzot gribējusi un varējusi vairāk par citiem. Nevar noliegt, ka boulings nav lēts sporta veids. Ja vēlies kļūt par *bouleri*, bumbas jāpērk pašam, bet to cena ir ap 200 ASV dolāriem. Diānai mājās Amerikā ir vairāk par četrdesmit bumbām, kuras viņai piegādā viens no sponsoriem *Columbia 300*. Apģērbu nodrošina *Logo Infusion*, bet *Turbo* apgādā ar boulinga aksesuāriem. Kā Vēbera universitātes absolvente viņa visu atlikušo mūžu augstskolas boulinga centrā var trenēties par brīvu. Pretējā gadījumā par augstas klases treneri dienā būtu jāmaksā 750 dolāru. Arī celiņa rezervēšana Amerikā ir

**RUNĀ, KA JĀSPĒLĒ VISMĀZ DESMIT GADU,
LAI VISPĀR SAPRASTU ŠO SPORTA VEIDU.
ES SPĒLĒJU 15 GADU UN JOPROJĀM MĀCOS.**

krietni dārgāka nekā Latvijā – ja pie mums pāris stundas izmaksās piecus sešus eiro, tad ASV par stundu vien nāksies šķirties no pārdesmit dolāriem. Par to gan nav jābrīnās, jo Amerikā bowlingam ir pavisam cits statuss. Latvijā sevi par bowlinga entuziastiem dēvējošie uz turnīriem pulcējas reizi nedēļā, bet ASV katrā bowlinga centrā turnīri notiek četras piecas reizes nedēļā. Diāna gan piebilst, ka vēl populārāks nekā Amerikā bowlinga pēdējos gados ir Singapūrā, Dienvidkorejā un Malaizijā, kur sportistus finansē valsts.

MĀCĀS LASĪT EĻĻAS

Ja esat spēlējuši bowlingu draugu lokā pie alus glāzes, tad, ļoti iespējams, par sporta veidu radies visai maldīgs priekšstats. Diāna skaidro, ka ķeģļu nogāšanās metiena tehnikai loma ir tikai 20%. Pārējais esot atkarīgs no zināšanām un mentālās sagatavotības. Ja kādreiz nolemsiet aptaustīt celiņu, tad secināsiet, ka tā segums visur nav vienāds. Vidēji līdz 39 pēdām no metiena līnijas to klāj speciāla bowlinga eļļa, pa kuru bumba slid, bet atlikušajās divdesmit pēdās sāk griezties. Šīs proporcijas mēdz atšķirties, tādēļ nepieciešams tik daudz pēc skata identisku, bet pēc satura atšķirīgu bumbu. Vienai kodols būs simetrisks, bet citai – izvirzīts uz āru. Profesionāļiem bumbas tiek piegādātas pilnas, tas ir, bez izurbumiem pirkstu ievietošanai. Arī šajā procesā ir savas viltības, kā nelegālas bumbas padarīt par legālām. Diāna tajā neiedziļinās, pilnībā uzticoties Vesam Melotam, kurš pats ir viens no pasaules labākajiem spēlētājiem un zina, kā pareizi sagatavot inventāru. Galvenais, lai uz bumbas būtu atzīmēts smaguma centrs. Ja caurumus pirkstiem izurbs virs tā, tad bumba uz celiņa metīs lielāku loku un sāks griezties vēlāk, bet, ja caurumi būs zem smaguma centra, tad bumbas mestais loks būs mazāks, tā sāks griezties ātrāk.

Atgriežoties pie celiņa segumu klājošās vielas, Diāna lieto terminu *lasīt eļļas*. Sacensībās uz aci noteikt eļļas kārtas reljefu nav iespējams, bet tā var būt koncentrēta celiņa vidū vai malās vai izklāta piramīdas formā. Turklāt arī eļļas nav vienādas – izšķir *viēglās* un *grūtās*. Otrās nepieļauj pat nelielas kļūdiņas. Tāpēc pirms sacensībām organizatori dalībniekiem izliek eļļas klājuma diagrammu. «Runā, ka jāspēlē vismaz desmit gadu, lai vispār saprastu šo sporta veidu. Es spēlēju 15 gadu un joprojām mācos. Tieši tāpēc nav iespējams satrenēties tā, lai visu laiku izpildītu *straiķus* – nogāztu visus ķeģļus ar vienu metienu,» stāsta Diāna. Un – tādēļ viņai uz turnīriem parasti līdzi ir vairākas bumbas, katra no kurām sver ap septiņiem kilogramiem. Bijušas reizes, kad *Honda CRV* automašīnā sakrautas pat trīsdesmit.

ASV IZLASES TRENERA AICINĀJUMS

Pagājušā gada nogalē Diāna uzvarēja Pasaules tūres posmā Kataras galvaspilsētā Dohā, finālā pārspējot zviedru *bouleri* Pontusu Andersonu un nopelnot

40 000 ASV dolāru. Šajā turnīrā bija viens no lielākajiem balvu fondiem bowlinga sacensībās. Ienesīgāks ir tikai turnīrs Japānā, kur uzvarētājs vai uzvarētāja saņem 80 000 ASV dolāru. Tur sportistiem tiek apmaksāti arī ceļa izdevumi un viesnīca.

Tomēr naudas baseinā Diāna nepeldas. Lai gan viņai ir sponsori, kas maksā arī algu, runa nav par lielām summām, ar to pietiek vien izdzīvošanai. Ja izdodas iekļūt labāko četriniekā un tiek parādīta televīzijas ekrānos, vari tikt pie prēmijas. Meitene gan atzīst, ka bowlinga Amerikā šobrīd lēnām mirst. Pirms piecdesmit gadiem turnīra balvu fonds bija 100 000 ASV dolāru, bet šodien šajā pašā turnīrā tas ir tikai 20 tūkstoši. «Runā, ka tāpat mirst arī golfs, taču atšķirībā no bowlinga tam ir lieli sponsori,» piebilst Latvijas bowlinga spēlētāja. Par prestižākajiem turnīriem bowlingā uzskata Profesionālās *bouleri asociācijas (PBA)* posmus, kam seko *PBA* reģionālie posmi. Latvieta ir viena no tikai trim sievietēm, kas spējusi izcīnīt uzvaru kādā no *PBA Regional* posmiem. Pēc četrpadsmit gadu pārtraukuma darboties atsāks arī Profesionālā sieviešu *bouleri asociācija (PWBA)*, kas varētu kļūt par vēl vienu prestižu seriālu. Minētajiem seko Pasaules tūre, kā arī Eiropas un pasaules čempionāti, kuros gan sportisti cīnās nevis par naudas balvām, bet par medaļām.

Tieši kontinenta meistarsacīkstes un pasaules čempionāti ir Diānas iespēja pārstāvēt Latviju, ko viņa savulaik jau sekmīgi darījusi, izcīnot desmit godalgu. Tomēr pēdējos gados viņai tas nav izdevies, jo laikā, kad Latvijā notiek kvalifikācijas sacensības, viņa startē turnīros ārzemēs. Muļķīgi. Pati Diāna ļoti grib pārstāvēt Latviju, bet Amerikā viņu jau centies pārvilināt ASV izlases treneris. «Pat ja es gribētu pārstāvēt ASV, tas nemaz nav tik vienkārši, jo arī tur ir kvalifikācijas sacensības. Turklāt līdz tam es trīs gadus nedrīkstētu pārstāvēt Latviju. Ja ļoti gribētu, tad varētu uz to iet, tomēr man sirdij tuvāka ir Latvija, esmu te dzimusi un augusi,» saka *bouleri*. Viņai vienīgi žēl, ka, pārstāvot Latviju, viņa uz lielajiem mačiem brauc viena pati, kas liedz startēt pāru, trio un komandu sacensībās.

ALUS VĒDERI NEPATĪK

Profesionāla bowlinga spēlētāja treniņš no malas izskatās pēc vienkāršas bumbu mētāšanas, taču patiesībā ir krietni sarežģītāk. Diāna atzīst, ka treniņā reti trenē tehniku, jo tajā izmaiņas netiek veiktas bieži. Lielākais darbs ir jau minētā *eļļas lasīšana*. Izmet bumbu un skaties, analizē. Bumbu var palaist dažādi – ātrāk vai lēnāk, iegriezt vairāk vai mazāk, atšķiras pat leņķis un grādi. «Profesionāļi var palaist bumbu desmit dažādos veidos,» atklāj meitene.

Lai gan ir speciālisti, kas saka, ka bowlingā vajadzīgs arī spēks, Diāna to apšaubā. Bowlingu var spēlēt tievs vai resns, garš vai īss. Daži pavisam kalsni puiši spēj palaist bumbu tā, ka celiņa beigās tā sasniedz pat

30 km/h ātrumu. Diāna pati regulāri apmeklē trenāžieru zāli un sevi uzskata par stipru meiteni, taču tik lielu bumbas ātrumu viņai sasniegt neizdodas. Cenšoties to izskaidrot, viņa piesauc vēl vienu terminu – *timings* jeb laika sprādis starp atvēzēšanas un bumbas palaišanu.

Diāna neslēpj, ka bowlinga pasaulē ir arī alus vēderi. Un tieši šādas ķermeņa formas ne vienam vien asociējas ar bowlinga spēlētājiem. «Laikam jau tas viņiem netraucē, bet man tas riebjas. Atnāk un sāk mest *straiķus*,» pukojas sportiskā *boulere*. Roku saites un muskuļi bowlinga profesionāļiem īpaši neesot jāstiprina. Atrodas gan arī tādi, kuri ik pa laikam činkst, ka sāpot pirksti. Cita lieta – pirksti atkarībā no temperatūras var mazliet piepampt. Tādēļ *bouleri* izmanto uzpirksteni jeb *switch grip*. To var ievietot ikvienas bumbas caurumā, nezaudējot sajūtas, ka turpini mest ar vienu un to pašu bumbu.

LĒNĀKĀ SPĒLĒTĀJA PASAULĒ

Profesionālajā bowlingā ir sava apgērba un uzvedības etiķete. Dāmas sacensībās startē svārkos vai garās biksēs un polo krekļā, bet vīriem obligāti jābūt klasiska piegriezuma biksēs. Nekādu džinsu un šortu vai džemperu un kreklu ar garām piedurknēm. Atrunāts ir pat sieviešu svārkus garums. Nostājoties ar rokām gar sāniem, svārkus apakša nedrīkst būt augstāk par pirkstu galiem. Saprotais, ka spēles laikā nedrīkst apskādēt celiņus vai monitorus, kā arī lamāties. Diāna piebilst, ka, par spīti aizliegumam, rupjības dažreiz tomēr izlaužas arī no solidi tērpto kungu un dāmu mutēm.

«Esmu viena no lēnākajām spēlētājām pasaules bowlingā un par to regulāri saņemu dzeltenās kartītes,» savā grēkā atzīstas Latvijas vienīgā profesionālā *boulere*. Par laimi, pagaidām sanācis izvairīties no naudas sodiem, lai gan citiem vilcināšanās dēļ nācies šķirties pat no 500 ASV dolāriem. Diāna gan uzreiz paskaidro, ka lēnajai spēlei ir gluži pamatots iemesls – roku svišana. Viņa izmanto speciālus pulverišus, taču tie diez ko nelīdz, jo jau pēc pāris sekundēm rokās atkal ir miklums. Kamēr pie blakus celiņiem sportisti jau izspēlē piekto freimu, viņa ar savu pretinieku vēl ir trešajā. Tas nav labais tonis, bet ko padarīsi? Ja spēle tiek translēta televīzijā, tad gan jārēķinās ar ierobežojumiem, kas Diānai par labu nenāk.

DIĀNA ĻŪTI GRIB TURPINĀT PĀRSTĀVĒT LATVIJU, BET AMERIKĀ VIŅU JAU CENTIES PĀRVILINĀT ASV IZLASES TRENERIS.

DIĀNA ZAVJALOVA

- Dzimusi 1991. gada 1. augustā Rīgā
- 174 cm slaida un 60 kg smaga
- Profesionāla bowlinga spēlētāja
- Šobrīd ieņem 3. vietu pasaules sieviešu bowlinga rangā

SASNIEGUMI

- Uzvaras *PWBA Minesotas Open* (2015), *USBC Queens* (2013), *PWBA/PBA Regional Houston Emerald Bowl* (2016), *PBA Kokomo Central/Midwest Regional Classic* (2015), Pasaules tūres posmā Dohā (2016)
- Latvijas izlases sastāvā izcīnījusi divas zelta medaļas Eiropas sieviešu čempionātā (2014), bronzas medaļu pasaules sieviešu čempionātā (2013), sudraba medaļu pasaules individuālajā čempionātā (2012), divas bronzas godalgas pasaules jauniešu čempionātā (2010), bronzas medaļu Eiropas čempionātā (2012), kā arī pa vienai zelta, sudraba un bronzas godalgai Eiropas jauniešu čempionātā (2008)

Metiens jāizpilda 20 sekunžu laikā kopš brīža, kad bumba ir atpauzusi atpakaļ pie metēja. Eiropas un pasaules čempionātos skatītāji parasti ir skajāki nekā citos turnīros, jo atbalsta savas valsts pārstāvjus. Tiek dziedātas dziesmas, bet reizēm tribīnēs ir īsts zoodārzs. Tikmēr *PBA* posmos parasti valda klusums, jo nerakstītais likums skatītājiem metiena brīdī līdzīgi kā golfā liek aizturēt elpu. Cita lieta, ja sportists ir uzmetis *strike* vai *spare*. Tad gan seko gaviles. Paši *bouleri* gan ir dažādi – vienam nepatīk trokšņojoši skatītāji, bet citam tie dod papildu emocijas un spēkus. Mentālā gatavība bowlingā ir ļoti svarīga, jo kurš gan negrib uz mest *straiķu* istajā brīdī, kad izšķiras spēles uzvarētāja liktenis. Diāna stāsta, ka smēlusies padomus gan internetā, gan grāmatās, īpaši izceļot *Inner Game of Tennis*. Lai gan grāmatā runa ir par tenisu, viņa tajā atradusi daudz noderīgas informācijas arī bowlingam. Piemēram, to, ka muskuļi paši zina, kā paveikt nepieciešamo uzdevumu, sportistam vienkārši jāuzticas ķermenim un jāļauj tam rīkoties.

NEPIEPILDĪTAIS BĒRNĪBAS SAPNIS

Kā jau daudzus, arī Diānu Amerika no kautrīgas meitenes pārvērta pašapzinīgā

un košā personībā. Meitene atzīst, ka viņai pielipusi amerikāņiem raksturīgā atvērtība, bet pats galvenais – viņa sapratusi, ka tieši ASV vēlas pavadīt savu dzīvi. Ne tikai bowlinga dēļ. «Amerikā man patīk viss, izņemot ēdienu,» smejas *boulere*, kura pašlaik dzīvo Teksasas štata pilsētā Ostinā. Tā šobrīd tiekot uzskatīta par trešo attīstītāko pilsētu ASV, tādēļ turp uz dzīvi pārceļas arvien vairāk amerikāņu. Dienvidu štata saulītē var pasēdēt āra restorānos, kas citviet ASV ir reti sastopami. Bet, kad saule riet, no *Congress Avenue* tilta apakšas medībās gaisā izšaujas sikspārņu mākonis.

Par personības krāsām liecina kaut vai Diānas frizūra. Tā atklāj arī kādu daudziem nezināmu viņas bērnības sapni – vēlmi kļūt par frizieri. «Man ir bijušas visādas frizūras, no pavisam īsiem matiem līdz gariem un skrullainiem. Reiz man bērnības treneris pat teica – tu taču esi *boulere*, nevis piedalies kādā šovā,» atceras meitene. Amerikā viņu pazīst tieši frizūras dēļ. Bet viņa pati par eksperimentiem nesatraucas – tie taču ir tikai mati, ja nepatiks, tad pēc kāda laika ataug. Kad Diāna matus nogrieza pavisam īsus un sasukāja uz augšu, mamma Tatjana, kurai pašai ir īsi mati, paziņojusi, ka meita izskatoties pēc puikas. Īss matu griezumam ir arī vecmāmiņai Lidijai, tomēr pat viņa, satiekot mazmeitu, sasveicināšanās vietā pajautājusi – kas tev ar matiem?! Tagad abas jau ir pieradušas pie Diānas galvas rotas. Vecmāmiņa pēdējā reizē pat atzinusies, ka frizūra viņai patīkot. Diānai ir arī kāda pavisam divaina māņticība. Proti, lielajos turnīros viņas apakšveļai un zeķēm esot jābūt pēc iespējas līdzīgākās krāsās formai. Māņticība gan nav radusies no kāda īpaši veiksmīga vai īpaši neveiksmīga turnīra pieredzes, gluži vienkārši vienā no turnīriem kontrastu ar balto krekliņu. Tā bijusi mācība. Galu galā kārtība apgērbā nozīmē arī kārtību galvā, kam bowlingā ir liela nozīme.

Atvadoties no Diānas, neatbildēts palicis bowlinga diletanta mūžīgais jautājums – bet kā ar vienu metienu nogāzt divus ķegļus, kas stāv pretējās malās? Profesionālās *bouleres* atbilde mani apbēdina – izrādās, tas praktiski neesot iespējams, lai gan viņai pašai tas šad tad ir izdevies. Vienīgais risinājums – jātrāpa pa vienu no ķegļiem tik spēcīgi, lai tas atlēktu no sienas un aizlidotu līdz otrā malā stāvošajam. Būs jāpamēģina! **SA**